

RECENZIA/REVIEW**ROMŽA, S. a kol.: PRIVATIZÁCIA TRESTNÉHO PRÁVA**

(vydanie prvé)

Praha: Leges, 2021,
ISBN: 978-80-7502-528-9, s. 370<https://doi.org/10.33542/SIC2022-1-12>

Knižný trh právnických publikácií prednedávnom obohatila monografia „Privatizácia trestného práva“ z pera autorského kolektívu pod vedením prof. JUDr. Sergeja Romžu, PhD. z Katedry trestného práva Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnickej fakulty. Vedecká erudícia a aplikačná skúsenosť autorov pôsobiacich nielen v odbore trestného práva hmotného a procesného, kriminalistiky, kriminológie, penológie, ale i dejín štátu a práva, a to nielen na akademickej pôde, ale aj v aplikačnej praxi, predstavuje dostatočnú záruku kvalifikovaného a vyčerpávajúceho podania avizovanej problematiky.

Výber témy predloženej monografie možno hodnotiť vysoko pozitívne. Hoci v ostatnom čase bolo publikovaných niekoľko parciálnych prác venujúcich sa privatizačným tendenciám v trestno-právnej regulácii (napr. časopisecké články, príspevky v zborníkoch), treba podotknúť, že avizovaná problematika nebola v našej spisbe doposiaľ spracovaná na úrovni vedeckej monografie. S ohľadom na skutočnosť, že táto publikácia vznikla s podporou a je výstupom riešenia výskumného projektu APVV-16-0362 „Privatizácia trestného práva – hmotnoprávne, procesnoprávne, kriminologické a organizačno-technické aspekty“, možno len kvitovať, že práve privatizačné procesy vo verejnom práve so zreteľom na trestné právo predstavujú substantívnu myšlienku, ktorá systematicky prežaruje celé dielo. Publikáciu som veľmi uvítal i z osobného dôvodu. Hľadanie a snaha o identifikovanie hraníc medzi verejným právom a súkromným právom, permanentné traktovanie teórií usilujúcich o náležité odôvodnenie diferenciácie práva na súkromné a verejné, či vzájomné ovplyvňovanie súkromnoprávnej a verejnoprávnej regulácie je tradičnou súčasťou právno-teoretických disciplín, ktoré sú aktuálnym predmetom môjho študijného a vedecko-výskumného záujmu.

Pozitívne možno hodnotiť, že vecný záber práce sa zďaleka neobmedzuje na prieskum problematiky vo svetle účinných právno-normatívnych platforiem materiálneho a formálneho trestného práva. Autori, venujúci sa tejto problematike už skôr, sa nevyhýbajú potrebnému interdisciplinárnemu prístupu, ktorý je azda najväčšou pridanou hodnotou diela. Obsahom publikácie sú v tomto zmysle tiež napríklad historické a filozofické pohľady (napríklad humanizácia trestania v období osvietenstva) alebo technické aspekty privatizácie väznenstva (napríklad pokiaľ ide o využívanie elektronického monitoringu). Osobitne možno poukázať na prezentovanie výsledkov dotazníkového výskumu v oblasti aplikácie a využívania elektronického monitoringu v praxi.

Monografia „Privatizácia trestného práva“ je systematicky členená na úvod, päť kapitol, zoznam použitej literatúry a vecný register.

Prvá kapitola je venovaná historickým východiskám trestania s dôrazom na trest odňatia slobody. Autori koncentrujú pozornosť najskôr na trestanie v období raného, rozvinutého i neskorého stredoveku, ako aj na počiatku novoveku. V tomto smere zaujme stať o humanizácii trestania, ktorú autori s poukazom na názory C. Beccaria alebo J. J. Rousseaua, traktujú i vo filozofických a kriminologických súvislostiach (s. 24 a nasl.). V chronologickej nadväznosti sa konzistentným spôsobom spracúva problematika trestania podľa rakúskeho a uhorského práva v 19. storočí a v období medzivojnovnej Československej republiky. Z tejto časti osobitne

zaujme analýza problematiky súkromnej žaloby a súkromného účastníka v československom trestnom práve, rozobratá na pozadí výsledkov dobovej decíznej praxe (s. 45 a nasl.). Na záver tejto kapitoly autorský kolektív rozpracoval limitáciu trestného práva Československej republiky po druhej svetovej vojne s akcentom na ukladanie a výkon trestu odňatia slobody.

Druhá časť monografie je vecne zameraná na ukladanie a výkon trestu odňatia slobody z pohľadu *de lege lata*. V tejto kapitole autori podrobne predstavujú problémy slovenského väznenstva (napríklad preplnenie väzníc, nadužívanie trestu odňatia slobody). Hodno poukázať na spracovanie štatistických dát (s. 71 a nasl.). Záber tejto kapitoly sa zďaleka neobmedzuje na trest odňatia slobody, nakoľko autori veľmi vhodne prinášajú spracovanie aj súvisiacej problematiky, napríklad zásad ukladania trestov, poľahčujúcich okolností, priťažujúcich okolností, či alternatívnych trestov (s. 77 a nasl.). Zaujme aj zapracovanie aktuálnej novely Trestného zákona realizovanej zákonom č. 312/2020 Z. z., ktorá problematiku ukladania trestov modifikovala s účinnosťou od 1. januára 2021 (s. 82 a nasl.), či modifikácií sadzieb trestu odňatia slobody (s. 93 a nasl.). V systematickej nadväznosti sa rozoberá podstata, funkcie, medzinárodné štandardy a podmienky výkonu trestu odňatia slobody, historické súvislosti vzniku a vývoja koncepcie privatizácie väzenského systému či privatizácia väznenstva v kontexte trestnej politiky (s. 117 a nasl.).

Tretia kapitola, nazvaná „Hmotnoprávne a procesné alternatívy k výkonu trestu odňatia slobody vrátane tzv. elektronického monitoringu“ je ladená nielen právno-vedecky, ale i prakticky a komparatívne. Po predstavení poznatkov týkajúcich sa elektronického monitoringu, vrátane jeho aplikácie v rozhodovacej praxi (s. 140 a nasl.), prinášajú autori precízny náhľad na hmotnoprávne alternatívy k trestu odňatia slobody. Avizovaná problematika sa nerozoberá len vo svetle tuzemskej legislatívnej úpravy. Veľmi hodnotné sú state, ktoré prinášajú komparatívnu analýzu hmotnoprávných alternatív k trestu odňatia slobody vo vybraných európskych krajinách (s. 207 a nasl.). Dosah diela sa takýmto spôsobom žiaduco rozširuje o európsky kontext. Hĺbkou a precíznosťou spracovania zaujme napríklad rozbor rakúskej úpravy (s. 241 a nasl.). V ďalších častiach tejto kapitoly sa autori zamerali na formulovanie návrhov *de lege ferenda* (s. 252 a nasl.) a na podrobné spracovanie elektorátu procedurálnych opatrení, ktoré predstavujú tzv. procesné alternatívy k trestu odňatia slobody (s. 261 a nasl.). V tomto zmysle dielo prináša najskôr všeobecné poznatky o procesných alternatívach ako prostriedku restoratívnej justície. Následne sa sústreďí pozornosť na konkrétne odklonné spôsoby vybavenia trestných vecí, a to na podmienené zastavenie trestného stíhania, zmier a podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. Tieto obzvlášť aktuálne okruhy (najmä kategória tzv. „kajúcnikov“) sa skúmajú vo svetle záverov súdnej praxe za súčasného využitia historicko-právnej a komparatívnej metódy právneho výskumu (napr. s. 276 – 278), ako aj bohatých štatistických ukazovateľov (s. 282 – 283).

Ďalšia, v poradí štvrtá kapitola monografie, prináša spracovanie (i) možností, (ii) limitov a (iii) perspektív privatizácie výkonu trestu odňatia slobody v podmienkach súčasnej Slovenskej republiky. V danej kapitole zaujmú napríklad presahy na mimotrestnoprávne aspekty, napríklad ústavnoprávne (napr. s. 301) alebo pracovnoprávne (napr. s. 305 a nasl.) súvislosti. Pozornosť zasluhujú aj inšpiratívne úvahy o odsúdenom ako (ne)efektívnej súčasťi trhového mechanizmu či limitoch a perspektívach vzdelávania odsúdených osôb pri potenciálnej privatizácii väznenstva.

Záverečná kapitola vecne a ideovo nadväzuje na druhú kapitolu. Aj v tejto časti sa koncentruje pozornosť na trest odňatia slobody, avšak optikou budúceho práva (*de lege ferenda*). Autori prinášajú množstvo zaujímavých myšlienok nasmerovaných na skvalitnenie platnej a účinnej reglementácie. Exemplifikatívne uvažujú nad potrebnosťou modifikácie legislatívneho zakotvenia a normatívneho vyjadrenie zásady personalita trestu na účel lepšieho

naplnenia zásady *nullum crimen sine lege certa* (s. 324 a nasl.). Problém detekujú v nedostatku vedomostí sudcovského stavu o tom, čo zahrnujú konkrétne obmedzenie a povinnosti ukladané pri podmienenom odklade výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, čo je ich obsahom a ako sa realizuje ich výkon. V neposlednom rade autori konštatujú, že niektoré v Trestnom zákone vymenované obmedzenia a povinnosti nie je možné v súčasnosti ani vykonať a realizovať, čo možno považovať za vážny aplikačný problém (s. 326 a nasl.). V ďalšej časti avizovanej kapitoly sa predstavujú modely fungovania privatizovaného väzenského systému. V nadväznosti na uvedené autori formulujú podnetný názor, podľa ktorého privatizácia väzenského systému, nech by bola implementovaná v akejkoľvek forme, nevyrieši všetky problémy, ktoré sa dlhodobo kumulovali v existujúcom štátnom väzenskom systéme, avšak nepochybne privatizácia väzenského systému v determinovanej a evolutívnej forme by mohla napomôcť riešeniu aspoň časti existujúcich problémov väzenského systému (s. 341 a nasl.).

Text recenzovanej vedeckej monografie je priebežne dopĺňaný o citačný aparát. V závere publikácie je pripojený prehľadne systematizovaný výpočet zdrojových údajov a vecný register.

Záverom sa žiada konštatovať, že monografia „Privatizácia trestného práva“ predstavuje významný prínos pre právnu teóriu i aplikačnú prax, a to nielen v kontexte trestného práva, ale i v širších súvislostiach. Predkladaná publikácia je z obsahového hľadiska spracovaná vysoko erudovane, ideovo-konzistentne a zrozumiteľne. Dielu nemožno nič vytknúť ani z pohľadu formálno-logickej štruktúry. Recenzovaná monografia predstavuje podnetné dielo, ktoré môže byť výdatným zdrojov doktrinálnych a aplikačných poznatkov nielen pre akademickú obec (študenti práva, vysokoškolskí pedagógovia, vedecko-výskumní pracovníci), ale i orgány aplikácie práva a širšiu odbornú verejnosť, ktorá o avizovanú problematiku prejavuje záujem.

Lukáš Tomaš¹

---

¹ JUDr., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Slovenská republika
Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, Slovak Republic.